

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/98/2022
Identifikačné číslo spisu:	4117224572
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:4117224572.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. A., narodeného XX. S. XXXX, I. U., E.Ý. H. XXX, proti žalovaným 1/ S. S. U., narodenej X. O. XXXX, I.Ý. U. XXX, 2/ S. G., narodenej X. M. XXXX, I. U., L. E. XXX/XX, 3/ D. H., 4/ Q. G., 5/ S. G., 6/ M. G., 7/ D. H., 8/ S. G., 9/ P. G., narodenému XX. S. XXXX, I. U., L. E. XXX/XX, 10/ S. X., narodenej X. M. XXXX, I. U., L. E. XXX/XX, 11/ U. S., narodenej X. S. XXXX, I. U., H. XXX, 12/ Slovenskému pozemkovému fondu, Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Búdková 36, 13/ S. N., 14/ M. K., narodenej XX. Z. XXXX, I. U., E. H. XXX/XX, 15/ M. O., 16/ H. G., 17/ H. X., J. I. J. Ž.F., K. XXX, 18/ L. K., I. U., H. XXX, 19/ Y.Š. K., I. U., H. XXX, 20/ O. L., narodenému XX. Z. XXXX, I. U., Y. XXX/XX, 21/ O. L., narodenej XX. M. XXXX, I. U., Y. XXX/XX, 22/ Z. X.Q. a 23/ M. G., žalovaní 3/ až 8/, 13/, 15/, 16/, 22/ a 23/ zastúpení správcom Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Búdková 36, žalovaní 2/, 9/ a 10/ zastúpení advokátkou JUDr. Evou Hlaváčovou, Nitra, Farská 12, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 9C/67/2017, o dovolaní žalovaných 2/, 9/ a 10/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 26. augusta 2021 sp. zn. 7Co/92/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie odmieta.

Žalovaní 2/, 9/ a 10/ sú povinní zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. februára 2020 č. k. 9C/67/2017-238 I. konanie voči žalovanému 12/ zastavil, II. určil, že do dedičstva po neb. P. G., zomrelom X. N. XXXX a neb. M. G., rod. H., zomrelej XX. Z. XXXX patria nehnuteľnosti podľa priloženého geometrického plánu č. 110/2016 z 12. decembra 2016, a to parc. č. CKN 781/1, 781/2, 781/3, 781/7 a 781/9 nachádzajúce sa v k. ú. I. U., III. žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovaným 1/, 2/, 9/ až 11/ spoločne a nerozdielne v rozsahu 100 %, IV. žalobcovi náhradu trov konania voči žalovaným 3/ až 8/ a 13/ až 24/ nepriznal a V. žalovanému 12/ náhradu trov konania voči žalobcovi nepriznal. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanovením § 137 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z. z.

Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 382 zákona č. 141/1950 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník z roku 1950“) a ustanovením § 134 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Vecne svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. I. U. je pri vlastníkoch por. č. 2, 10, 11 a 13 evidovaná poznámka o duplicitě vlastníctva a žalobca ako právny nástupca manželov G. mohol podanou žalobou dosiahnuť odstránenie tohto rozporu, preto je daný naliehavý právny záujem na určení, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po manželoch G.. Rozsudkom Okresného súdu Nitra zo 16. mája 1962 č. j. 7C/7/61-22 bola žalovaným H. a M. G. uložená povinnosť vydať žalobcom P. a M. G. listinu k prevodu vlastníckeho práva na nehnuteľnosť, zapísanú v pozemkovej knihe v k. ú. Q. I. U. k parc. č. 781 roľa o výmere 1 kat. jutro 832 štv. siah pod B3 v 1 a pod B4 v 1. Podľa odôvodnenia rozsudku z roku 1962 žalovaní uznali uzatvorenie zámennej zmluvy 31. augusta 1958 za prítomnosti svedkov s otcom žalobcov I., ktorý odovzdal pozemky v takej istej výmere žalovaným a tí odovzdali sporný pozemok (parc. č. 781) otcovi žalobcov. To, že táto zmluva nebola zaevidovaná v pozemkovej knihe, nemení nič na tom, že išlo o platný právny úkon. Zámena pozemkov bola jednoznačne preukázaná práve záverom súdu o tom, že zámennú zmluvu strany uznali, pozemky zamenili a manželia G. ako noví majitelia pozemku parc. č. 781 vyplatili na vyrovnanie akosti zamenených pozemkov manželom G. sumu 6.000 Kčs, čo potvrdil aj svedok (ich syn Z. G.). Žalovaní sa snažili v tomto spore opätovne len riešiť otázku, ktorú už vyriešil súd v rozsudku č. k. 7C/7/61-22. Ohľadom splnenia podmienok vydržania súd prvej inštancie poukázal na to, že právni predchodcovia žalobcu začali užívať pozemky od 31. augusta 1958, t. j. od uzatvorenia zámennej zmluvy. Pozemky oplotili v roku 1959, keď začali so stavbou domu, a od tohto momentu užívali aj pozemky za domom, kde mali záhradu a ovocný sad. Tieto skutočnosti boli preukázané aj výpoveďami svedkov, ktorí osobne poznali manželov G.X. už od 50-tych rokov. Právni predchodcovia žalobcu sa ujali držby nehnuteľnosti v roku 1958, pričom uvedená držba nehnuteľnosti trvala nerušene a nepretržite až do ich smrti, t. j. v prípade P. G. do 8. septembra 2008 a v prípade M. G. do 10. júna 2014, čo predstavuje viac ako 50 rokov. Po celú dobu si ostatní žalovaní, resp. ich právni predchodcovia, neuplatnili fakticky ani právne vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam ich reálnym výkonom. Manželvia G. preto boli so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú vlastníckmi nehnuteľností, čo potvrdzuje aj tá skutočnosť, že si na pozemkoch postavili dom, oplotili si pozemky, ktoré aj sami reálne nerušene užívali. Rozhodnutie o trovách konania právne odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a vecne plným úspechom žalobcu v spore, ktorý si však nárok na trovy konania uplatnil len voči tým žalovaným, ktorí so žalobou nesúhlasili, teda voči žalovaným 1/, 2/, 9/, 10/ a 11/, preto mu priznal nárok na náhradu trov konania iba voči týmto žalovaným.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovaných 2/, 9/ a 10/ rozsudkom z 26. augusta 2021 sp. zn. 7Co/92/2020 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP v napadnutom vyhovujúcom výroku (II.) a v súvisiacom výroku o trovách konania (III.) potvrdil a žalobcovi priznal voči žalovaným 2/, 9/ a 10/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou. S odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil a na doplnenie uviedol, že súd prvej inštancie sa veľmi rozsiahlo (v odsekoch 55, 56, 62, 63 a 64) venoval práve existencii a podmienkam uzavretia žalovanými 2/, 9/ a 10/ spochybňovanej zámennej zmluvy medzi právnyimi predchodcami strán sporu. Uzavretie zámennej zmluvy bolo preukázané už v konaní pred Okresným súdom Nitra č. j. (sp. zn.) 7C/7/61, v ktorom mal súd k dispozícii zámennú zmluvu a zároveň vypočul svedkov ako aj samotných manželov G., ktorí nespochybnili uzavretie zámennej zmluvy. Zo strany žalovaných ide o absolútne nepochopenie predmetného rozsudku z roku 1962, keď tvrdia, že sa tu konštatuje neplatnosť zámennej zmluvy z roku 1958. Podľa žalovaných by mala byť zámenná zmluva neplatná aj preto, že neprešla schvaľovacím procesom príslušných orgánov. Táto námietka je absolútne neopodstatnená, pretože v prípade, že by zámenná zmluva prešla nevyhnutným administratívnym procesom, nemuselo by predsa dôjsť k súdnemu konaniu vedenému pod č. j. 7C/7/1961. Uvedeným rozsudkom bolo manželom G.Ý. vyhovie v tom, že sú oprávnení vlastníci v zmysle zámennej zmluvy a žalovaní sú povinní vydať im listinu potrebnú k riadnemu prevodu vlastníckeho práva. Uvedené rozhodnutie práve potvrdzuje dobromyseľnosť manželov G. aj počas nasledujúcich rokov, keď nemali pochybnosť, že sú vlastníckmi

zameneného pozemku a nikto ich ani v ich držbe nerušil. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania právne odôvodnil ustanovením § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalobcu v odvolacom konaní v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 2/, 9/ a 10/ (ďalej aj len „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Navrhli zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedli, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posúdenia splnenia všetkých kumulatívnych podmienok vydržania, a to dobromyseľnosti. Nemožno sa stotožniť s tým, že právni predchodcovia, eventuálne žalobca, boli dobromyseľní, a tým splnili všetky podmienky vydržania. Dovolací súd mnohokrát judikoval, že dobromyseľnosť ako jedna z nevyhnutných podmienok sa musí prejavovať objektívne, a nie subjektívne. Držba vecí, event. nakladanie s vecou, je len jednou z podmienok vydržania. V rozhodnom období zmluva o prevode nehnuteľnosti (čo je aj zámenná zmluva) podliehala súhlasu okresného národného výboru. Vzhľadom na absenciu takéhoto súhlasu vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na právnych predchodcov žalobcu neprešlo. Na škodu celej veci je, že nižšie súdy sa riadili výlučne tvrdením žalobcu bez toho, aby zohľadnili v tom čase platné ustanovenia Občianskeho zákonníka z roku 1950 ako aj zákona č. 65/1951 Zb. o prevodoch nehnuteľností a o prenájmoch poľnohospodárskej pôdy účinného do 31. marca 1964. Dobromyseľnosť pôvodných žalobcov zanikla dňom právoplatnosti rozhodnutia Okresného súdu Nitra (25. júna 1962), kedy sa právoplatne dozvedeli o neplatnosti zámennej zmluvy, a tým aj strate dobrej viery v zákonnosť prevodu vlastníctva predmetného nehnuteľného majetku. Preto právni predchodcovia žalobcu nemohli byť nikdy objektívne dobromyseľní. Poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 4Cdo/283/2009 (R 73/2015), podľa ktorého oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok). Ide o alternatívu schvaľovacieho procesu zmlúv k prejednávaniu prípadu.

4. Žalobca vo vyjadrení navrhol dovolanie žalovaných 2/, 9/ a 10/ odmietnuť z dôvodu chýbajúcich náležitostí, resp. alternatívne navrhol dovolanie zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spisovania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolatelia vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

9. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine alebo iného predpisu považovaného za súčasť tzv. hmotného práva), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť pritom o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napádané dovolaním (ktoré by pri inom riešení otázky vyznelo inak). Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Pre posúdenie, či ide o právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, a pre posúdenie prípustnosti dovolania nie je pritom rozhodujúci subjektívny názor strany sporu/účastníka konania, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver dovolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní. Za otázku relevantnú v zmysle § 421 ods. 1 CSP nemožno považovať ani otázku, ktorá je riešená priamo textom príslušnej právnej normy.

10. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, odvolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže odvolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priechiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania v CSP (tu pozri, napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2017, 3Cdo/94/2018, 4Cdo/95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku, relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, pretože zákonodarcu túto povinnosť (sformulovať právnu otázku a presvedčiť o jej významnosti) ukladá dovolateľovi.

11. Treba konštatovať, že dovolatelia si v danom prípade túto (procesnú) povinnosť nespĺnili. V dovolaní vytkli nižším súdom nesprávnosť právneho posúdenia dobromyseľnosti (resp. podmienok vydržania). Z obsahu dovolania nie je možné ani vyabstrahovať právnu otázku, ktorá by nebola otázkou len akademickou pre danú vec (teda takú otázku, na ktorej rozhodnutie stálo, a na ktorú by odpoveď mohla privodiť pre dovolateľov priaznivejšie rozhodnutie). Pokiaľ dovolatelia polemizovali s právnymi závermi odvolacieho súdu, spochybňovali správnosť jeho rozhodnutia, či kritizovali prístup odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci, uvedené námietky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 CSP.

12. K rozhodnutiu, na ktoré dovolatelia poukázali, najvyšší súd uvádza, že na tento prípad nie je použiteľné. Podľa rozhodnutia najvyššieho súdu R 73/2015 (v právne a v skutkovo odlišnej veci), oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok). V danej veci je však dobromyseľnosť žalobcov/právnych predchodcov odvodzovaná od zámennej zmluvy z roku 1958, preto je zrejmé, že nebolo možné aplikovať zákon z roku 1963, a teda vychádzať z tohto judikátu. Tu treba uviesť, že sudy zrozumiteľne a jasne svoje závery odôvodnili a odvolací súd správne poukázal na to, že žalovaní nesprávne interpretovali závery rozsudku z roku 1962.

13. Pokiaľ nižšie sudy založili svoje rozhodnutie na závere, že žalobca uniesol dôkazné bremeno z hľadiska preukázania všetkých zákonných podmienok pre určenie vlastníckeho práva vydržaním, dovolatelia v dovolaní v podstate nesúhlasia s týmto záverom a namietali správnosť skutkových zistení

súdob ako výsledok hodnotenia dôkazov a z nich vyplývajúci skutkový záver. Hodnotiaci skutkový záver súdu, ktorý tvorí podstatu tohto výsledku, nepredstavuje právne posúdenie. Skutkový záver súdob nemožno v dovolacom konaní úspešne spochybniť.

14. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdob prvej inštancie a odvolacieho súdob) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade znátočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil. Námietky dovolateľov po materiálnej stránke smerujú k spochybneniu procesu hodnotenia dôkazov v konaní a správnosti záverov, ku ktorým dospeli súdy.

15. Nebol tak splnený jeden zo základných predpokladov prípustnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP.

16. Najvyšší súd preto dovolanie podľa ustanovenia § 447 písm. c/ a f/ CSP (ako neprípustné a pre nevymedzenie dovolacích dôvodov v zmysle CSP) odmietol.

17. Výsledok takto skončeného dovolacieho konania zavinieli dovolatelia (§ 256 ods. 1 CSP per analogiam) a žalobcovi vznikol voči žalovaným 2/, 9/ a 10/ nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1, § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdob samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdob pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.